

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: יום הכיפורים

שבת יום כיפור

בס"ד | גיליון מס' 149

מי הם החיילים שהצילו דור שלם?

כי ביום הזה יכפר עליכם!

ובדיוק כך, במועד כניסתנו תחת טליתו של אבא שבשמים, ביום ובאנו לטרקלינו הרוחני ההדור של יום הכיפורים, אבא שבשמים דואג לנקות אותנו ולכבס את ליבנו, למען נהיה נקיים וזכים, עדינים ואציליים, ראויים לשהות עמו תחת טלית משותפת. 'ביום הזה יכפר עליכם, לטהר אתכם', כי 'לפני השם תטהרו', כי בכניסתנו לרשותו ותחת טליתו, לטרקלינו ולביתו, עלינו להיות נקיים וזכים, צחים וממורקים.

את כל זה עושה עבורנו בורא עולם, ומבקש מאיתנו לעשות רק את זה: לתפוס בחוזקה בידי המושטות אלינו, לרצות את הזכות הנפלאה והמרגשת של חיים מתוך קירבה

אמיתית אליו. כדי להגיע לכך, אנו צריכים רק שני צעדים: הראשון - להתחרט מעומק הלב על כל מה שעשינו והרחיק אותנו ממנו. והשני - לרצות ולשאוף ולהבטיח כי בשנה הקרובה נעשה הכל כדי להישאר קרובים אליו, כדי לזכות להישאר זכים וטהורים, צמודים אליו ועושים את רצונו באמת.

ואז, ברגעי הטהרה הללו, תעלה המיית ליבנו: 'כי אנו בניך, ואתה אבינו... רצוננו לעשות רצונך, להיות תמיד צמודים אליך, חבוקים איתך, קרובים אליך. אבא היקר! תן לנו את הכלים לעשות את רצונך, את היכולת להישאר קרובים אליך, להיות תמיד בצילך. הענק לנו חיים חדשים מלאי שפע, שיאפשרו לנו לשמור על קירבת השם קרובה תמידית ורצופה. כי אבינו אתה!'

ומתוך בקשה והמיה זו, נזכה להיחתם לשנה טובה ומבורכת, לשנת גאולה וישועה, שנת אושר ועושר, שנת קירבת אלוקים לעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו!

בכי סוער מול צהלה עליזה...

הסיפור עורר הדים רבים בכל רחבי הממלכה, הכל סחו בחדשות המרעישות שהגיעו מעיר הביירה: יורש העצר, הנסיך המובחר, בנו הבכור של המלך, נתפס במעשה מעילה חמור באוצר המלוכה. המעשה היה פגיעה אנושה ביוקרתו ובכבודו של אביו - המלך הנערץ, והשופטים קבעו נחרצות: 'יש לשלוח את הבן לגלות ארוכה בקצה המדינה לתקופה ממושכת, ולכשיודעה ויתחרט - יוכל לשוב למעמדו כמקדם!'

בעיניים מושפלות ועצובות, צרר בן המלך צרור קטן, ויצא לגלות ולריצוי עונשו הרחק מארמונו של אביו. הוא שהה שם בין איכרים שפלים ואסירים עבריינים, וכמעט התרגל למעמדו החדש והשפל כל כך. חודשים

ארוכים שהה הבן אי שם, וכמעט שכח שניתנה לו ההזדמנות לשוב למעמדו הרם, לכשיכתוב מכתב הודאה וחרטה שיגאל אותו מתנאי חייו הגרועים. ביום מן הימים החליט הבן כי בשלה השעה, כתב את מכתב בקשת הסליחה, והמתין למענה.

ימים ספורים אחר כך, הגיעה כרכרה הדורה מאת המלך, להשיב את בנו. הבן מיהר לעלות אל העגלה, ויצא לדרך, בואכה עיר הביירה. עם בואו בשעריה, פתח הבן את חלון הכרכרה, וגילה כי הרחוב הראשי כולו הואר וקוּשט לכבודו, ותמונתו מתנוססת

הגענו לרגע המרגש בשנה, זה היום קיוונו לו. התשוּקה להגיע ליום הנעלה והנשגב, כובשת כל לב יהודי באשר הוא, ועתה הגיע הרגע בו הגעגוע יצוף ויתבטא, בהתרפק נפשנו בחיק אבינו שבשמים, מתוך ניקיון וכיבוס פנימי עמוק וטהור. כולנו כבר בדריכות ובציפיה לרגע המרומם בו נאפס את נדרי וקשיי השנה החולפת, ונצעד בעיניים דומעות ובהתרגשות עזה אל השנה החדשה, הנפתחת בניגון המרומם, בנעימה השקטה והכובשת, בשירת הלב החבויה - 'כל נדרי...'

שנה שלימה, חודשים ארוכים וימי המתנה ממושכים, אנו מצפים ליממה הנפלאה

והמרגשת הזו של יום הכיפורים. כי היום הזה, הוא היום היחיד בשנה בו אנו מתעלים טפחים מעל הקרקע, חשים כי רוח טהרה ממרום מציפה ומרוממת אותנו מעל כל הגשמיות היומיומית. ביום כה נעלה, אין לנו צורך במזון, בשתייה, או בכל צורך גשמי אחר. אנו נכנסים תחת כנפיו של אבינו שבשמים, מתעלים מעל האטמוספירה הרגילה שלנו, וחווים התעלות והתרגשות נדירות, בקירבת אהבה לבורא עולם.

ביום הגדול הזה, אין לו לשטן - הוא היצר הרע - גישה אלינו, הוא מנותק ומכובה לחלוטין, אין לו זכות ביטוי בכלל בישיבה של מעלה וגם בישיבה של מטה. כל הפיתויים הגשמיים והצרכים הגופניים יוצאים לחופשה, מאפשרים לנו את יממת ההתייחדות וההתרפקות עם אבא שבשמים, בלי מפריעים, בלי מחיצות, רק אנחנו - כמו שאנחנו, והוא - אבינו הגדול. בידו המושטת לכל יהודי, הוא מעניק לנו הזדמנות להתקרב ולהתרפק עליו באהבה אינסופית, ופוחת בפנינו את חדרי אוצרותיו.

בשונה מכל ימות השנה, במהלך כל תפילות יום הכיפורים אנו עטופים בטלית, באותו בגד רוחני העוטף אותנו ומקיף אותנו בשלמות. זו עובדה שכדאי לייחד אליה תשומת לב, ולהתבונן בדברי הרמח"ל שגילה סוד מרגש: כי ביום הזה הטלית שלנו אינה שלנו, אלא של בורא עולם, העוטף אותנו באהבה, ומכניס אותנו לאותה חממה עמו.

מדהים ומרגש! בליל יום כיפור, אנו נכנסים לאותו אוהל, לאותה חממה של אבינו האהוב, והוא זה שעוטף אותנו באהבה אינסופית, הוא זה שפורש עלינו את טליתו. אנחנו נכנסים לחסות בצילו, נרגשים להיות מוחזקים בכפות ידי האהבות. אנו זוכים לדרגת קירבת

ה' שאי אפשר לזכות בה כל השנה, רק ביממה הזו שכולה קדושה והיטהרות, וכניסה תחת טליתו של אבינו האהוב!

כשאמא מכניסה את בנה לסלונה המפואר והמפוצח, טרם היכנס הבן לטרקלין היוקרתי העטוף שטיחים מרהיבים, היא תדאג לנקות ולמרק את בנה היטב, להסיר ממנו כל רבב, לקלח אותו ולוודא שלא דבק בו כל לכלוך. רק כך יכול הבן להיכנס לטרקלין הנאה והמפואר, כשהוא נקי וזך, צח ומבהיק!

סגולה מבטיחה...

בלב שבור ומרוסק, קרוע ומורתח, נכנס חסיד אל רבו, ותינה בפניו את צערו וכאבו. כבר חלפו כמה וכמה שנים מאז נישואיו, ועדיין ביתו ריק מצהלות ילדים משחקים. השנים חולפות, ההמתנה הארוכה מייסרת, ולמרות השתדלויות רבות במגוון אופנים, הישועה אינה נראית באופק...

הקשיב הרבי לסיפור, ומלבו נעקרה אנה. הוא התעטף בשרעפים, ואז ניעור וקרא: 'אם אתן לך סגולה מובטחת מצדיק מלפני כמה דורות להיושע בזרע של קיימא, התיקח אותה?' - על אתר קפץ החסיד ואמר בשמחה: 'בוודאי!'

'ובכן', אמר הרבי, 'בעל ה'תוספות יום טוב' מבטיח למי שישמור פיו ולשונו שלא לדבר בעת התפילה, כי 'זכה לראות בנים חיים וקיימים'. נראה לי שכדאי לך לאמץ את הסגולה הזו, לקבל על עצמך שתיקה מוחלטת בעת התפילה וקריאת התורה, והבטחתו של אותו גאון וצדיק תעמוד לך להיושע!'

מיהר החסיד וקיבל על עצמו את קבלה זו. ואכן, כפי שמספר הגה"צ רבי אלימלך בירדמן שליט"א בעדות אישית, לפקודת השנה זכה אותו יהודי לראות בישועת ה' באופן פלאי ובלתי מוסבר, וחבק בן בכור קטן וחייכן, לראשונה בחייו!

בעת הזו, כשספרי צדיקים ורשעים פתוחים, כדאי לזכור את דברי תיקוני הזוהר בתיקון י"ח, שספר הרשעים הוא ספרם של המשוחחים בעת התפילה, חלילה. ומידה טובה מרובה: הזוכים בימים אלו לקבל על עצמם שתיקה מוחלטת בעת התפילה, לגיון הגיבורים הדוממים בעת התפילה מתחילתה ועד סופה - אלו נחתמים בספרם של צדיקים, לחיים ארוכים וטובים, חיים של אושר ונחת.

הבה נאמץ את הקבלה הזו, הבה נשמור פינו ולשונו שלא לדבר בעת התפילה, ונזכה בגמר חתימה טובה לשנה טובה ומאושרת!

לעילוי נשמת

ר' שלמה פרץ ז"ל בן מאיר הלוי גולדשמיט (אריאלי)

על דגלים חגיגיים המתנופפים ברוח. עיניו הצטעפו בדמעות לנוכח התכונה הרבה לקראת בואו, ואז הבחין כי בכל קרן רחוב הועמדה במת כלי זמר לכבודו, והתרגשותו עלתה על גדותיה, הוא לא האמין שכל ההיערכות הזו היא לכבודו...

עם בואו לרחוב בו שוכן ארמון המלוכה, גילה כי הרחוב כולו התקטט בשתיחים ועציצים, ובחצר הארמון נתנו קולם בשירה עליזה טובי הזמרים, כשהם מנצחים על תזמורת צבאית ועשירה בת יותר ממאה כלי נגינה ונשיפה. נוכח כל המראה הזה פרץ הבן בבכי התרגשות נסער, ועיניו הפכו לשני נחלי דמעות וצופים בעת שצעד על שטיח הכניסה ומקהלה מלווה אותו בנעימה עליזה...

מיד בכניסתו אל ארמון המלך, נפל הבן בזרועותיו של אביו האוהב, והחל בוכה בהתרגשות אין קץ. דמעות רותחות ולגו מעיניו, וקולו התייפח בבכי חסר מעצורים. המלך האוהב אחז את בנו בידיו, חיבקו ונישקו באהבה אינסופית, אך לא הצליח להסתיר את פליאתו:

'בני אוהב!' - לחש האב לבנו, 'ארגנתי לך מקהלה וכליזמרים, אירת שמחה וצהלה ברחובות העיר, כולם עליזים לכבוד בואך. מה לך בוכה, בני? מדוע אתה כה נרגש ונסער כשהשמחה שוררת בחוצות לכבודך?'

'דווקא בגלל זה, המהם הבן מבין התייפוחיותי, דווקא בשל השמחה והעליצות הרבה, בגלל זה אני בוכה!'

עיניו של האב נקרעו בתדהמה: 'לא יתכן...! קרא בתמיהה, איך זה יתכן? כולם כה שמחים, המוסיקה משרה צהלה, ורק אתה בוכה בגלל זה? למה?'

נרגע הבן מעט מבכיו, והשיב: 'אבי היקר והאהוב! לו הייתי יודע שאתה חפץ כל כך בקרבתך... לו ידעתי כמה גדולה אהבתך אלי... לו דמיינתי את השמחה הגדולה שאתה מכין לכבוד חזרתי - כי אז הייתי נשמר שבעתיים שלא יגזר עלי מרחק ממך, הייתי משתדל שבעתיים להישאר תמיד קרוב אליך, הייתי חוזר אליך מזמן!'

אני מבכה על שהתרחקתי מאבא כה אוהב וקרוב, אני בוכה על התקופה הממושכת בה שהייתי רחוק ממך, הימים הארוכים בהם שהייתי בגלות, בעוד שיכולתי לשוב אליך ולהתרפק על קירבתך. אני בוכה מהתרגשות על הגילוי כמה רבה שמחתך בשובי אלי, על חשיפת תשוקתך אלי במלוא יפעתה!'

סיפור מרטיט זה היה מספר הרה"ק רבי מרדכי מסלונים ז"ע בדמעות שלישי, ומסביר את הדמעות המציפות כל לב יהודי בהתרגשותו לקראת יום הכיפורים. כי כשכבר בערב החג אנו לובשים בגדי שבת, סועדים סעודות מפוארות, מתלבשים בחגיגות ובלבון טהור, ועם התקדש החג פנינו מאירות בברכת 'שהחיינו' נרגשת ושמחה - זו התפאורה והתזמורת שהכין אבינו המלך לכבוד שובינו אליו, זה מה שחושף את האהבה השמימית של אבינו לבני אוהביו...

והגילוי הזה, הוא שמציף את ליבנו בהתרגשות כה עמוקה, ומחבר אותנו באהבת איננים עם אבינו - מלכו של עולם. החשיפה על אהבת הבורא אליו ורוח הטהרה שהוא מעניק לנו לקרבינו אליו - היא שמביאה את דמעות החרטה העמוקות, מקרב לב משתוקק, חפץ ומתגעגע לחוש את קירבת ה', להימנע מהתרחקות שנית מאבינו המלך, ולהאריך ימים ושנים מתוך 'קירבת אלוקים לי טוב!'

כמה מילים שניצחו...

היה זה ביום הכיפורים, בבית מדרשו של סניגורם של ישראל, הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב ז"ע. אם בכל ימות השנה היה עומד ומתחטא לפני אביו שבשמים ומרבה להמליץ טוב על ישראל, הרי שיום הכיפורים היה היום המרכזי בשנה בו עסק במלאכת הקודש - לסגור טוב על עם ישראל. אלא שבשנה זו הבחינו תלמידיו במשהו מוזר, אפילו מדאיג: על הנהרה שהאירה תמיד את פניו העיבה עננה של דאגה עמוקה, הרבי היה עטוף בשרעפים ואך בקושי נשא את תפילתו...

לאורך כל יום הכיפורים נמשך המתח. הרבי נראה חרד ממש, פניו בערו באש להבה, הסגירו את תחושתו כי שערי שמים נעולים. שעות ארוכות של מתח וחרדה עברו על הרבי והמתפללים, ואז, לפתע, בשעת נעילה, נראתה בת שחוק קלה על שפתיו. הוא שב להתפלל ברגש ובהתלהבות כמקדם, עננת הדאגה סרה מעליו והתחלפה בנהרה מאירה ומלאת שמחה.

במוצאי היום הקדוש השיחו התלמידים בפני רבם את תמיהתם לנוכח המחזור להם היו עדים. הרבי לא פתר את התעלומה, אלא הפטיר כי לשנה הבאה ייודע הדבר. ואכן, לקראת יום הכיפורים בשנה שאחרי, ביקש הרבי לזמן קבוצה מתלמידיו, ויצא עימם לנסיעה ארוכה בואכה כפר שכוח וניחת, בקצה רוסיה. על כפר זה מעולם לא שמעו התלמידים עד אז, וכבר בדרך אמר להם הרבי כי לאור מה שקרה ביום הכיפורים שחלף, הוא מבקש להתפלל ביום הכיפורים דווקא בכפר הנידח הזה.

מדובר היה בכפר בו התגוררו חיילים 'קנטוניסטים' יהודים, שבגיל צעיר נחטפו מידי הוריהם, ושירתו כחצי יובל שנים בצבא האדום הרוסי, בשירותו של הצאר ניקולאי ימ"ש. למותר לציין, כי חיילים אלו שהעבירו את מיטב שנותיהם בצבא, לא היה להם שמץ של מושג יהודי קלוש, ואף הזכות להקים משפחה נמנעה מהם. הם הקימו לעצמם כפרים קטנים ועזובים אליהם הגיעו בגילאי חמישים ומעלה, ובהם בילו את שארית חייהם בחוסר כל.

עם הגיע הרבי לכפר, כל תושביו - החיילים המזדקנים, קידמו את פניו בהתרגשות. זו הפעם הראשונה בה הם זוכים לארח ביום הכיפורים מניין יהודי כה מוכוב בראשות צדיק, והם ציפו לתפילה 'אמיתית' בה הרבי ישמש כחזן, והם יזכו להצטרף לתפילה מרוממת ונשגבה כראוי ליום הקדוש, לראשונה בחייהם.

ואכן, לאורך כל יום הכיפורים, שימש הרבי כחזן, תלמידיו היו רגילים בתפילתו המרטיטה, והתפללו עמו בכוונה ובהתלהבות. החיילים הזקנים הביטו רוב הזמן בתפילה הנרגשת, כשפיהם פעור בהפתעה ועיניהם מצטעפות בדמעות לעתים. החסידים עשו כל שביכולתם כדי לקרוב את המקומיים ולהסביר להם על התפילות, ומתי מעט מהם שעוד זכרו קרוא וכתוב - הצטרפו לתפילה.

ואז, בהגיע הרגע הגדול, קודש הקדשים של יום הכיפורים, תפילת נעילה, עזב הרבי את עמוד התפילה, ולתדהמת הכל - ביקש מאחד הקנטוניסטים לגשת לעמוד. הלה לא הבין מה הרבי רוצה, הרי אין לו סיג ושיח עם תפילה, על אחת כמה וכמה לא עם תפילת נעילה, אך הרבי התעקש כי דווקא הוא זה שיגש לעמוד וישמש כחזן בנעילה.

הקנטוניסט המבולבל ניסה להסביר לרבי ברוסית מתובלת בידיש רצוצה, כי אינו יודע צורת אות, בוודאי שלא לשמש כחזן, וקל וחומר שלא להיות שליח ציבור עליו נמנה רבי קדוש. אך הרבי התעקש כי דווקא הוא ישמש כחזן, ואמר כי יסתפק בהחלט בתפילת נעילה כמו בשנה שעברה, זו התפילה לה איוותה נפשו!

בברכיים כושלות ובפנים תוהות, ניגש הקנטוניסט לעמוד התפילה, כשחבריו מלווים אותו ונעמדים מאחוריו בחצי גורן עגולה. אז פצה הקנטוניסט את פיו בתפילה, וחזר מילה במילה על התפילה משנה שעברה, כשחבריו חוזרים אחריו:

'ובנו של עולם!' - קרא החזן הקנטוניסט בהתרגשות ומחה דמעה סוררת, 'גלוי וידוע לפניך שאין לי מושג איך מתפללים, אינני יודע אפילו על מה להתפלל. הרי מה נבקש ממך?' - אמר והחל לפרט בזעקה נואשת:

'בנים? - הרי אנו כבר זקנים, לא זכינו להקים משפחה וגם לא נזכה בכך...' - קראו כולם במקלה דומעת, ובכיים החריד את הסביבה...

'חיים? - והלא חיינו אבודים ומלאי תסכול מר, וכי לחיים כאלו חיים ייקרא?!' - אמרו כולם בתמיהה מהדהדת, כשבכיים הולך ומתגבר...

'פרנסה? - למה אנו כבר זקוקים? הרי אנו מקבלים את הפנסיה שלנו מהצאר, ואין לנו דרישות נוספות!' - קבעו כולם פה אחד...

'אם כן, לא נותר לנו להתפלל אלא כמה מילים שאנו יודעים...' - וכאן, הפכו כל החיילים למקהלת בכי נרגש גדולה, וביטאו את שאיפתם הטהורה היחידה - שכולם יכירו במלכות ה', שהעולם כולו יידע שיש מי שמנהיג כאן את הכל, ואז שאגו בקול חוצב בהמיית לב משתפך: 'תגדל ויתקדש שמהי רבא - - -'

ועימם פרץ הרבי בבכי נסער, מצטרף לזעקותיהם בהתלהבות ובדבוקת, והסביר לתלמידיו: 'התפילה הזו, המילים הללו, התשוקה הזאת שבערה בליבם ופרצה באבוקת אש נלהבת - הן שהצילו את העולם כולו בשנה שעברה, כשנגזרו גזירות איומות על עם ישראל, שערי שמים ננעלו, ורק תפילתם הפשוטה אך הבוקעת רקיעים, שאיפתם הנוערת מתוך לבבות נשברים, הן שהצילו את עם ישראל כולו!'

כי כשיהודי מציב לנגד עיניו מטרה להגדיל כבוד שמים, כשיהודי מבטא שאיפה כנה מעומק הלב שהעולם כולו יכיר כי ה' הוא מלך העולם והוא המנהיג את כל יושבי תבל, התפילה הזו עוצמתית ואדירה, משברת קטרוגים ופורצת מחסומים. תפילה כזו - היא שבכוחה להציל את עם ישראל כולו, ומביאה רחמי שמים על כולנו!

כשאנו עומדים ומבקשים בימים אלו 'זכרנו לחיים', אנו בוודאי מבקשים על ישועותינו הדרושות, על החיים, הבריאות, הילדים, הפרנסה והאושר שלנו, אך אנו שמים דגש מיוחד כי אנו מתפללים לזכות בישועות אלו למטרת 'למעןך אלוקים חיים' - כדי שנזכה לנצל את חיינו לטובת המטרה האמיתית שלנו, לעשות את רצון אבינו שבשמים ולהגדיל את שמו בעולם, כדי שנזכה לרומם את מלכותו בעולם ולפעול שכל יהודי יידע שה' אלוקי ישראל מלך -

אז התפילה שלנו בוקעת רקיעים, ממיסה שערים, שוברת מחיצות, מסירה קטרוגים, ומתקבלת ברחמים וברצון. אז - גם אם התפילה נשמעת מפיו של יהודי שההיסטוריה הרוחנית שלו לא משהו, אך ככל שהתפילה היא למען אבינו שבשמים - כך היא זוכה להישמע מיד לפני כסא הכבוד, ומזכה במילוי שאיפותינו, בישועות הדרושות לנו, בשנת שפע ואושר!

בל נשכח את המסר העולה מסיפור מרגש זה, המובא בספר 'תולדות קדושת לוי'. הבה נחשוב במה נוכל לשפר את חיינו הרוחניים, במה נוכל לייצל את פעילותנו להגדיל ולפרסם את שמו יתברך, כיצד נוכל לקדש את שמו בעולם. איך נוכל לנצל את הכישורים שלנו לזכות את הרבים, לשמח יהודים, לפרסם את האמונה בה', לפעול בפרנסה שיעניק לנו הבורא כדי להיטיב את החינוך לילדינו, להדר יותר במצוות, להרבות יותר בחסד.

הבה נקדיש את תפילתנו לבקשה על צרכינו, מתוך מטרה לעשות במה שיעניק לנו הבורא את רצונו, לעובדו ולעשות לו נחת רוח. כך נזכה שתפילתנו יתקבל ברחמים וברצון, ונזכה כולנו לגמר חתימה טובה ולשנה טובה ומבורכת, שנת גאולה וישועה, שנה בה נזכה לעשות רצון ה' מתוך שפע והרחבת הדעת ברוחניות ובגשמיות, אמן!